

■ نگاه رهبر انقلاب به وضعیت کشور و آینده ایران با نگاه بعضی از ما شاید متفاوت شده است. ما آغازآدهای ژنتیک را می‌بینیم، ایشان خمینی‌زاده‌های ایدئولوژیک را می‌بینند. ما بی‌خیالی برخی را می‌بینیم، ایشان بی‌خوابی‌های جهادی‌ها را می‌بینند. ما اختلاس‌های مالی را می‌بینیم، ایشان اهتمام کاری را می‌بینند. ما لاکچری‌بازی آغازآدها را می‌بینیم، ایشان جانبازی آزادها را می‌بینند. ما طلبکاری برخی نسل اولی‌های انقلاب را می‌بینیم، ایشان مطالبه‌گری نسل سوم انقلاب را می‌بینند. ما کمیت دشمنان را می‌بینیم، ایشان کیفیت دوستان را می‌بینند. ما های‌وهوی مجازی‌ها را می‌بینیم، ایشان سر به توی حقیقی‌ها را می‌بینند

تأملی بر بیانات رهبر انقلاب در سالگرد رحلت حضرت امام^(ع) پیرامون ضرورت تقویت نگاه‌امیدوارانه به افق پیش روی کشور

انقلاب امید

رهبر معظم انقلاب در سخنرانی سالگرد رحلت امام خمینی بر مساله ایمان و امید تاکید مجدد کردند و آن را عامل نرم‌افزاری توفیق حضرت امام در انقلاب اسلامی ایران دانستند. تاکید چندباره رهبر انقلاب بر مساله امید و توصیه ایشان بویژه به جوانان به این‌باور که آینده کشور و نظام اسلامی آینده‌ای روشن و پرفروغ است، نشان از این نکته مهم دارد که امروز شرط اصلی پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی وابسته به ترویج امید در جامعه است. بویژه در زمانی که دشمنان این کشور با استفاده از انواع وسیله‌ها تمام تلاش خود را برای از بین بردن این عنصر حیاتی در جامعه ایرانی بویژه نسل جوان می‌کنند. ایشان در تبیین نقشه دشمن فرمودند: «تلاش وسیع دشمنان – که حالا چند جمله‌ای عرض خواهم کرد – متوجه این است که ایمان و امید را در مردم از بین ببرند؛ ایمان مردم را تضعیف کنند، شعله امید را در دل‌های مردم، بویژه جوانان خاموش کنند. ما توصیه می‌کنیم باید ایمان و امید را تقویت کرد».

در همین رابطه یادداشت‌هایی از حجج‌اسلام سیدمحمدحسین هاشمیان و سیدمحمدحسین راجی تقدیم می‌شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین هاشمیان
استاد حوزه و دانشگاه

رهبر معظم انقلاب در سی‌وچهارمین سالگرد رحلت پیر جماران، ایمان و امید را ۲ عنصر اصلی شخصیت امام نامیدند. امروز جامعه ما بیش از هر زمان دیگری نیازمند امید است. امیدآفرینی باید یکی از سیاست‌های اصلی نهادهای حاکمیتی باشد و آن را به عنوان یک خط‌مشی دنبال کنند. البته نکته مهم این است که امیدآفرینی تنها یک سیاست رسانه‌ای نیست، بلکه باید ملموس و واقعی باشد. وقتی یک جوان برای تهیه مسکن و خرید مسکن، اقی پیش رو ندارد، نمی‌توان این را ناامیدی ناشی از سیاست‌های دشمن نامید، در اینجا امیدآفرینی به اصلاح وضعیت معیشت و مسکن مردم است. اما به هر حال بخش مهمی از پمپاژ ناامیدی در جامعه ما محصول فعالیت‌های رسانه‌ای دشمن است و همین امر ایجاب می‌کند که ما در برابر این خط دشمن، سیاست تقابلی خودمان را داشته باشیم. در این یادداشت به برخی راهبردهای ایجابی – محتوایی برای ترویج و توسعه محتواهای امیدبخش در فضای مجازی می‌پردازیم.

■ **راهبردهای ایجابی – محتوایی، ترویج و توسعه محتواهای امیدبخش در فضای مجازی**
الف – بازنمایی و برجسته‌سازی دستاوردها و موفقیت‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی نظام اسلامی: بازنمایی موفقیت‌ها و دستاوردهای انقلاب با استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی موجب تصویرسازی ذهنی مثبت مخاطبان می‌شود. افراد جامعه با داشتن تصور ذهنی مثبت به هنگام یادآوری و رجوع به حافظه خود، برای سنجش ظرفیت‌ها و انگیزه‌یابی برای حرکت در مسیر اهداف آینده‌نگرانه، راه را در شرایط کنونی خود بسته نمی‌بینند و این امر از شاخص‌های امید اجتماعی است. با مرور کلی رسانه‌های دشمن، امروز هیچ اثری از موفقیت‌های فراوان نظام اسلامی در عرصه‌های مختلف دیده نمی‌شود بلکه در جهت عکس آن پیشرفت‌ها ناچیز شمرده می‌شود و موفقیت‌ها، ناکامی نامیده می‌شود. در این شرایط برای آنکه مردم به اهداف و روش‌های نظام اسلامی ایمان بیاورند و انگیزه کافی را برای تداوم آن داشته باشند، باید بتوان با نمایش و برجسته‌سازی رسانه‌ای

دستاوردها، خدمات، برکات، محسنات، افتخارات و موفقیت‌های ملی و بین‌المللی نظام اسلامی با محوریت تفکر انقلابی در حوزه‌های مختلف امنیتی، اقتصادی، فرهنگی، اخلاقی، اجتماعی و علمی و بیان روند رو به رشد آن در ۴۰ سال گذشته، مردم را به حرکت در مسیر اهداف آینده نظام واداشت تا روح امید در جامعه زنده بماند.

ب – **تدوین پایسته‌های تبلیغی در رسانه‌های نوین:** با گسترش رسانه‌های مدرن توجه به کارکردهای آنها در جامعه نیز بیشتر شده است. برای استفاده بهینه از کارکردهای رسانه‌ها در راستای توسعه و ترویج ارزش‌ها، هنجارها، اهداف و رسالت‌های خاص نظام اسلامی، توجه به مساله کنترل و مدیریت افکار عمومی اهمیت زیادی یافته است. تبلیغ رسانه‌ای یکی از روش‌های مهم مدیریت افکار عمومی در راستای اهداف خودی است. تبلیغ رسانه‌ای در جامعه شبیه‌ای یکی از راهکارهای آموزش، نشر آگاهی‌های سیاسی و فرهنگی و ارزش‌ها و سجایای اخلاقی، در تضاد با ناامیدی است. تبلیغ در شکل سنتی، قالبی ابتدایی داشته است و این قالب در رسانه‌های کلاسیک تا حدودی حفظ شده است اما لازمه موفقیت در این مساله توجه داشتن به اقتضانات خاص رسانه‌های مدرن است. نوع روابط و ارتباطات افراد در رسانه‌های مدرن کاملاً با گذشته متفاوت شده است. یکی از انواع روابط رسانه‌های نوین و تبلیغ، نگاه جدید به این رسانه‌ها به عنوان ابزارهای جدید برای تبلیغ است اما به نظر می‌رسد باید در سطحي بالاتر، بر پایه اقتضانات رسانه‌های جدید، راهبردهای جدید تبلیغی با محوریت هویت ایرانی – اسلامی ترسیم کرد.

ب – **حاکمیت نظریه هنجاری اسلامی در مدیریت رسانه‌های نوین با محوریت تفکر امامین انقلاب:** نظریه هنجاری در واقع نوعی حرکت از مبانی و ایدئولوژی‌ها به سوی مدیریت رسانه‌ای در واقع مشخص‌کننده بایدها و نبایدها در سیاست‌گذاری برنامه‌ریزی و عملکرد رسانه‌ها است. در واقع توجه به نظریه

هنجاری در رسانه متضمن تبیین صحیح اهداف و حرکت عمومی جامعه به سمت آنهاست. در جمهوری اسلامی ایران باید نظریه هنجاری بر اساس نظرات حضرت امام خمینی رحمت‌الله علیه و رهبر معظم انقلاب زید عزه تنظیم شود، زیرا این دو بزرگوار علاوه بر میراث فقهی زعمای شیعه، تجربه غنی اجرای فقه حکومتی در عرصه عمل را دارند و با توجه به این تفقه عینیت‌گرا و ساختارمند، و

خداوند! امید و آرزو را از او برگیر! ناگهان پیرمرد بیل را به کناری انداخت و روی زمین دراز کشید و خوابید، کمی بعد حضرت مسیح (علیه‌السلام) عرضه داشت: بارالها! امید و آرزو را به او بازگردان! ناگهان مشاهده کرد که پیرمرد برخاست و دوباره مشغول فعالیت و کار شد! حضرت مسیح (علیه‌السلام) از او سوال کرد که من ۲ حال مختلف از تو دیدم، یک بار بیل را به کنار افکندی و روی زمین خوابیدی اما در مرحله دوم ناگهان برخاستی و مشغول کار شدی؟! پیرمرد در جواب گفت: در مرتبه اول فکر کردم من پیر و ناتوانم و افتاب لب بامم، امروز بیمر یا فردا خدا می‌داند، چرا این همه به خود زحمت دهم و این همه تلاش کنم؟ بیل را به کناری انداختم و بر زمین خوابیدم! ولی چیزی نگذشت که این فکر به خاطرم خطور کرد از کجا معلوم که من سال‌های زیادی زنده نمانم؟ افرادی مثل من بودند و سال‌ها عمر کردند،

می‌توان سریع تر به مقصود نائل شد؛ ضمن اینکه اگر با مبانی ولایت به شریعت بپردازیم، حجت حاکمیتی آن نیز مورد وثوق و توجه نهادهای حاکمیتی و سیاست‌گذاران و ناظران و مجریان نظام اسلامی خواهد بود. در این زمینه برخی محققان به اهمیت توجه به این نظریه درباره رسانه‌های جمعی پرداخته‌اند؛ اساساً این پژوهش حرکتی در همین راستاست و سعی کرده است با محوریت بیانیه گام دوم، راهبردهای امیدافزایی با استفاده از فضای مجازی را ارائه کند. از جمله شاخص‌های هنجاری آرمانی مهم در رسانه‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد که باید بر فعالیت‌های فضای مجازی نیز حاکم باشد: استقلال رسانه‌ای در حدود قانون و مصلحت نظام، توجه به تقابل ارزش‌های اسلامی – انقلابی در برابر اهداف استکباری، آموزدگی در برابر انحراف، کنترل کامل عرصه رسانه‌ای دسترسی همگانی، ذیل سیاست‌های ولایت فقیه و فرهنگ ایرانی – اسلامی، مسؤولیت در قبال اصلاح جامعه، توجه به هدف انسان‌سازی و آموزش عمومی با محوریت جنبه امیدآفرینی در برابر امیدزدایی.

ت- **بازنمایی انضمامی و سلسله‌مراتبی اهداف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، علمی و...** و نمایش راه‌های رسیدن به آنها: بر پایه مدل اسنایدر که پیش از این ذکر شد، امید فردی تنها ایجاد حالت هیجانی نیست، بلکه هدفمندی فرد در اهداف قابل دستیابی اما نیازمند به تفکر خلاق و راهیابی به سمت آنهاست. لذا با توجه به آنکه امروزه مردم ایران درگیر مشکلات متعدد هویتی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی هستند، یکی از راه‌های امیدبخشی در جامعه ایران تبیین دقیق این اهداف به صورتی ملموس و قابل دستیابی و نمایش راهکارهای رسیدن به آنهاست. البته

باید توجه کرد همزمان باید از مسؤولان امر نیز مطالبه داشت که موانع دستیابی به آن اهداف را رفع کنند تا در افراد جامعه انگیزه و هیجان مثبت نسبت به آن اهداف ایجاد شود. در واقع هر چند از ابتدای انقلاب برخی از اصول مهم انقلاب اسلامی در عرصه‌های مختلف برای مردم بیان شده است اما کمتر تلاشی برای انضمامی کردن آن اصول با توجه به شرایط جامعه انجام شده است. این امر به تفکیک اهداف مختلف انقلاب و لایه‌بندی آنها نیز کمک می‌کند که از مطالبات رهبری در بیانیه گام دوم است. برای مثال در شرایطی که افراد زیادی از کمبود شغل و محل درآمد رنج می‌برند، باید راهکارهای عینی تحقق اشتغال و درآمدزایی برای آنها تبیین شود و صرف بیان عمومات اقتصادی کفایت نمی‌کند و در عین حال باید به آنها توجه داده شود که هدف اقتصادی یک هدف میان‌مدت است، نه هدف غایی نظام اسلامی.

ث- **آموزش مهارت‌های امیدافزا با رویکرد دینی به عموم جامعه:** یکی از مطالبات رهبری در بیانیه گام دوم دوری و تحذیر از امیدهای کاذب است. از مقدمات این مساله آشنایی افراد با مهارت‌های امیدافزایی واقع‌نگر است، زیرا همان گونه که ذکر شد، امید امری است که تا حدودی به خلاقیت و مهارت‌های فردی نیز بستگی دارد. اگر مردم در جامعه توان آن را داشته باشند که برای حل مشکلات و بحران‌های زندگی خود راهکارهایی خلاقانه در چارچوب حرکت کلی نظام داشته باشند و راهکارهای مسائل ریز و درشت زندگی خود را بشناسند، دیگر به در بسته نمی‌خورند و دچار ناامیدی‌های نمی‌شوند. بخوبی مشخص است که عدم

ناامیدی، محصول ندیدن واقعیت‌ها

ایران به برکت اسلام، به برکت نظام اسلامی، بدون تردید به‌عالی‌ترین درجات یک ملت در حد و اندازه ملت ایران خواهد رسید و بدانید که توطئه دشمن، خرابکاری دشمن، حمله دشمن، ضربه دشمن هیچ اثری نخواهد داشت و به معنای واقعی کلمه، دشمن هیچ غلطی نخواهد توانست بکند».

نگاه ایشان به وضعیت کشور و آینده ایران با نگاه بعضی از ما شاید متفاوت شده است. ما آغازآدهای ژنتیک را می‌بینیم، ایشان خمینی‌زاده‌های ایدئولوژیک را می‌بینند. ما بی‌خیالی برخی را می‌بینیم، ایشان بی‌خوابی‌های جهادی‌ها را می‌بینند. ما اختلاس‌های مالی را می‌بینیم، ایشان اهتمام کاری را می‌بینند. ما لاکچری‌بازی آغازآدها را می‌بینیم، ایشان جانبازی آزادها را می‌بینند. ما سوءمدیریت برخی را می‌بینیم، ایشان حسن مدیریت برخی دیگر را می‌بینند. ما طلبکاری برخی نسل اولی‌های انقلاب را می‌بینیم، ایشان مطالبه‌گری نسل سوم انقلاب را می‌بینند. ما کمیت دشمنان را می‌بینیم، ایشان کیفیت دوستان را می‌بینند. ما های‌وهوی مجازی‌ها را می‌بینیم، ایشان سر به توی حقیقی‌ها را می‌بینند. آن چیزی که ما در آینده هم نمی‌توانیم ببینیم، ایشان در خشت خام می‌بینند؛ لذا ایشان تا این حد به آینده این نظام و این کشور خوش‌بین و امیدوار هستند.

انسان تا زنده است زندگی آبرومندی می‌خواهد و باید برای خود و خانواده‌اش تلاش کند، برخاستم و بیل را گرفته و مشغول کار شدم.

به همین دلیل برای ایجاد تحرک بیشتر در گروه‌های مختلف اجتماعی باید امید به آینده را در دل آنها زنده نگه داشت ولی همین امید و آرزو که رمز حرکت و تلاش انسان‌هاست و مانند قطرات حیات‌بخش باران – که سرزمین‌های مرده را زنده می‌کند – سرزمین دل انسان را زنده نگه می‌دارد، اگر از حد بگذرد به صورت سیلابی ویرانگر در می‌آید و همه چیز را با خود می‌برد و سرانجام انسان را غرق دنیاپرستی و ظلم و جنایت و گناه می‌کند. به همین دلیل پیامبر اکرم(صلی‌الله علیه و اله) «طول اَمَل» را یکی از ۲ دشمن بسیار خطرناک برای انسان‌ها شمرده و فرموده است: «خُضِّلَتَانِ اِتْبَاقَ الْهَوَی وَ طُولُ الْاَمَلِ، فَاَمَّا اِتْبَاقَ الْهَوَی فَاتَّهَ يَغْدِلُ غَنَ الْحَقِّ، اَمَّا طُولُ

او می‌میرد، نشاط زندگی از او رخت برمی‌بندد و انسان را به موجودی سست و بی هدف و بی تلاش مبدل می‌کند. در واقع آرزو بر ۲ قسم است: «آرزوهای کاذب» که همچون سرباب در بیانان زندگی ظاهر می‌شوند و تشنه‌کامان را به دنبال خود می‌کشاند و هر لحظه تشنه‌تر می‌سازند تا از شدت تشنگی هلاک شوند و «آرزوهای صادق» و مثبت و سازنده که همچون آب حیات، گلستان وجود آدمی را سیراب و پرثمر می‌سازد و هر چه زحمت می‌کشد نشاط و معنویت بیشتری می‌یابد. این همان چیزی است که در قرآن مجید به آن اشاره شده است: «الْمَالُ وَ الْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَ خَيْرٌ اَمَلًا»، (مال و فرزندان، زیور حیات دنیا هست و باقیات الصالحات ارزش‌های پایدار و شایسته] نزد پروردگارت ثوابش بهتر و امیدبخش‌تر است). در این آیه به هر ۲ بخش از آرزوها اشاره شده است.

امید، سوخت موتور پیشرفت